

Motion till riksdagen 2025/26:3966

av **Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2025/26:157 Lag om avgift för områdessamverkan

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår regeringens proposition 2025/26:157 om en lag om avgift för områdessamverkan.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår en ny lag om avgift för områdessamverkan, som ger aktörer som driver samverkan rätt att ta ut avgifter från berörda fastighetsägare. Syftet uppges vara att fördela kostnader rättvist utifrån den nytta som fastighetsägarna har av arbetet. Avgiften får endast täcka åtgärder som inte ingår i statens eller kommuners ansvar.

Områdessamverkan innebär att aktörer inom ett geografiskt avgränsat område samarbetar för att förebygga brott, öka trygghet, stärka attraktivitet och främja lokalt näringsliv. För att få ta ut avgift krävs att verksamheten representerar en kvalificerad majoritet av fastighetsägarna, att det finns ett behov som inte tillgodoses på annat sätt, samt att aktören godkänns som huvudman av kommunen. Kommunen kan även själv ta rollen som huvudman vid stort behov.

Fastighetsägare ska ges möjlighet att yttra sig i frågor om huvudman, och avgiftstvister avgörs av allmän domstol.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2026.

Lagrådets synpunkter

Lagrådets kritik mot regeringens förslag är mycket hård. Den centrala invändning är att lagförslaget innebär en långtgående nyordning där en offentligrättsligt grundad avgiftsskyldighet införs för något som i grunden är frivillig samverkan. Lagrådet anför att de frågor som inställer sig vid införandet av en offentligrättsligt grundad avgiftsskyldighet

för frivillig samverkan mellan enskilda sammantaget är av sådan dignitet att man avstyrker förslaget.

Lagrådet konstaterar vidare att det saknas tillräckligt underlag som visar att befintlig frivillig områdessamverkan inte fungerar, eller att det ens föreligger ett faktiskt behov av lagstiftningen. Det som för regeringen är ett bärande motiv för lagstiftningen – att motverka så kallade snålskjutsproblem – bedöms av Lagrådet inte som tillräckligt starkt för att motivera en tvångslagstiftning.

Lagrådet lyfter även betydande principiella problem. Bland annat risken för negativa effekter på frivillig samverkan, oklarheter kring fastighetsägares inflytande samt tveksamheter kring konstruktionen där offentligrättsliga beslut kombineras med civilrättslig indrivning. Man kritiserar möjligheten för kommuner att ensidigt bli samverkanshuvudmän, vilket kan innebära avgiftsskyldighet utan verkligt deltagande från fastighetsägare.

Sammanfattningsvis bedömer Lagrådet alltså att bristerna i regeringens förslag är så pass allvarliga att förslaget inte bör genomföras.

Övriga remissinstansers synpunkter

Även övriga remissinstansers kritik är mycket omfattande och i stora delar samstämmig. Åtskilliga aktörer, däribland Boverket, Sveriges Allmännytt, Fastighetsägarna och Svensk Handel, ifrågasätter om det överhuvudtaget finns ett behov av lagstiftning. De menar att områdessamverkan redan fungerar väl på frivillig grund och lyfter även, precis som Lagrådet, att man inte anser att snålskjutsproblematiken är tillräckligt omfattande för att motivera ett lagstadgat avgiftssystem.

En annan återkommande invändning bland remissinstanserna är att lagförslaget de facto riskerar att skada befintliga samarbeten, genom att minska engagemanget och tränga undan frivilliga initiativ. Flera instanser pekar också på att kunskapsunderlaget är bristfälligt och att det saknas evidens för vilka åtgärder som faktiskt ökar tryggheten.

Vidare framförs omfattande juridisk kritik. Förslaget anses innebära ingrepp i föreningsfriheten och egendomsskyddet, då fastighetsägare i praktiken kan tvingas betala för verksamhet de inte valt att delta i. Även frågor om näringsfrihet och konkurrens lyfts, där det finns farhågor om snedvridning och att mindre aktörer missgynnas.

Slutligen riktas kritik mot att förslaget innebär en principiell ansvarsförskjutning från det offentliga till privata aktörer, särskilt i frågor som rör trygghet och brottsförebyggande arbete, vilket traditionellt är ett statligt och kommunalt ansvar.

Vänsterpartiets synpunkter

Vänsterpartiet anser att regeringens proposition 2025/26:157 bör avslås. När Lagrådet bedömer att bristerna i regeringens förslag är så pass allvarliga att förslaget inte bör genomföras menar vi att den kritiken bör väga mycket tungt i riksdagens bedömning av förslaget.

Utöver detta menar Vänsterpartiet att reformens legitimitet måste ifrågasättas när så omfattande kritik har framförts av en så lång rad remissinstanser. Att så många berörda aktörer – däribland centrala myndigheter, branschorganisationer och kommuner – inte

efterfrågar lagstiftningen, utan tvärtom avstyrker den, är enligt Vänsterpartiet ytterligare ett tungt vägande skäl för att inte gå vidare med förslaget.

Sammantaget anser vi att det inte finns något som tyder på ett reellt behov av den föreslagna lagstiftningen. Tvärtom tyder mycket på att frivillig områdessamverkan redan fungerar och att lagförslaget snarare riskerar att undergräva denna. Vänsterpartiet är vidare kritisk till den ansvarsförskjutning som förslaget innebär. Trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är i grunden ett offentligt ansvar och ska finansieras gemensamt genom skatter, inte genom avgifter riktade mot enskilda fastighetsägare.

Mot denna bakgrund bör riksdagen avslå propositionen.

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Nadja Awad (V)

Maj Karlsson (V)

Isabell Mixter (V)

Karin Rågsjö (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Cicie Weidby (V)